

Noc na Karlštejně – Jaroslav Vrchlický

Basic Info

Téma

- Láska a všechno, co je člověk pro lásku ochoten udělat

Motivy

- Podhradní život, středověký hrad, samota, převleky, kaple, špásování s muži, porušení zákazu, za vším hleděj ženu

Časoprostor

- 14 století
- Karlštejn

Kompozice

- 3 dějství
- Chronologická – časová posloupnost (Nejstarší po nejnovější)

Literární druh

- Drama

Literární žánr

- Komedie

Vypravěč

- Er Forma
- Jedná se o drama není zde vypravěč
- Příběh tvoří dialogy mezi postavami

Postavy

Karel IV

- Moudrý, hodný, laskavý, chytrý, má pochopení pro Alžbětinu lásku

Arnošt

- Arcibiskup, kvůli královně Alžbětě poruší zákon a pomůže jí dostat se na hrad,

Petr

- Na Karlštejně na návštěvě, zájem o ženy a lásku

Alžběta

- Čtvrtá žena Karla IV
- Oddaná, milující, zoufalá manželka

Alena

- Odvážná podnikavá dívka

Štěpán

- Vévoda bavorský

Jazykové prostředky a Tropy

- Dialogy, monology
- Archaismy, spisovná čeština, prostý jazyk, časté oslovování osob, dobové výrazy

Hlavní myšlenka

- Epizoda z národní minulosti a autor zde spojuje historii s úsměvným pohledem na ženskou žárlivost.

Děj

Jednání první

Hrad Karlštejn očekává příjezd svého pána Karla IV. Chvilí před ním přijíždí Štěpán, aby s králem vyjednal nějaké politické záležitosti. Purkrabí ho ale nabádá k odjezdu, protože pán sem jezdí za odpočinkem a ne za prací. Štěpán se ale nedá odbýt a zůstává na hradě. Setkává se zde s Petrem, který nevěří, že na hradě není žádná žena a domnívá se, že se tam alespoň jedna ukrývá. Uzavřou tedy se Štěpánem dohodu, že tuto dívku najdou. Na hrad se také dostane královna Alžběta, která přichází pro radu k Arnoštovi, protože je nešťastná a smutná, jelikož dlouho neviděla svého muže a doufá, že král kvůli ní pravidlo změní. Arnošt ví, že se tak nestane a převlékne ji proto za páže, aby mohla být králi alespoň na blízku. A také se sem dostane Alena, převlečená za panoše, která se vsadila se svým otcem, že přečká noc na Karlštejně. Odměnou jí pak bude povolení ke svatbě s milovaným Peškem. Ten jí nejprve plán rozmlouvá, bojí se císařova hněvu, ale nakonec souhlasí a navíc si spolu domluví v noci schůzku pod lípou, aby tam však Pešek mohl, musí předstírat nemoc.

Jednání druhé

Král je po cestě unaven a jde si odpočinout. Místo Peška je mu k dispozici převlečená Alžběta, která je celá roztřesená, že ji král pozná. Ten je ale zabrán do rozhovoru s Arnoštem a více si jí nevšímá. Baví se spolu o výzdobě hradu. Arnošt chce pomoci královně a ptá se, zda nemůže přijet na sezení kvůli jejímu nedokončenému portrétu. Král ale odmítá, má to být překvapení. Nakonec se ještě pokusí přimluvit za Štěpánovo vyslechnutí. I když je král ospalý, souhlasí. Než Štěpán přijde, vzpomíná král nahlas na svou královnu. Ta váhá, jestli se mu nemá vrhnout k nohám, ale nakonec zůstává v pozadí. Štěpán u krále neuspěje, tak se rozhodne více věnovat „honbě na děvčata“. Zvláště páže u krále je mu podezřelý. Sdělí to Petrovi a ten, když je král na modlitbách, odchází za pážetem a vymáhá na něm polibek. Převedená královna ho nemůže odbýt, tak tasí a rozpůlí mu meč. Do toho vstupuje král a celou situaci nakonec zachrání Arnošt rychlou výmluvou a odvádí Petra na noční prohlídku kaplí. Král však pochybuje a uvědomí si, že mu páže připomíná královnu. Pozve ho k sobě a pozná ji. Přistoupí tedy na její hru. Popíjejí spolu a král mu ukáže dárek pro královnu. Nakonec se královna prokecne, ale král se vůbec nehněvá, je rád, že ji má u sebe. Ale na hradě zůstat nemůže, zavolá tedy Arnošta, aby jim připravil koně a oni mohli ještě v noci odjet na hrad Karlík. Ale Petr se Štěpánem obcházejí nádvoří, tudíž nemohou odjet.

Jednání třetí

Pešek přichází za Purkrabím, aby ho požádal o svědectví, že Alena přečkala noc na hradě. Purkrabí je nejdřív jejich nápadem zděšen, ale nakonec souhlasí. Když Pešek odejde, přichází za Purkrabím Štěpán, který se rozhodl ho potrápit tím, že mu oznámí, že spatřil u krále ženu převlečenou za páže. Purkrabí se obává, že je to Alena, odbude Štěpána, že to nějak vyřeší. Ale sám se obává, jak to dopadne. Chvilí na to má Alena domluvenou schůzku s Peškem. Padnou si do náručí, to ale netuší, že je pozorují Štěpán s Petrem. Ti si myslí, že Alena je to samé páže jako u císaře. Alena s Peškem ale zjistí, že je někdo sleduje a uprchnou. Purkrabí ztropí zmatek, král si myslí, že hledaná žena je královna a rozhodne se zapírat. Rozhodne se také, že nejlepší bude předstírat, že královna přijede znovu, jako že se ztratila na lov. Purkrabí se ale přizná a prozradí Alenu s Peškem. To králi přijde vhod. Hledaná žena není císařovna a nechá je předvolat. Alena s Peškem se ale dostanou do potyčky a všermují přímo před králem. Král vše vyřeší, Peška propustí a udělí mu rytířský řád, aby se mohl vzít s Alenou. V tom se ozvou famfáry a přijíždí královna. A král, jelikož jeho žena na hradě zůstat nemůže, s ní odjíždí na hrad Karlík.

Autor

Basic Info

- 19 století
- Básník, dramatik, překladatel
- Narodil se v Lounech
- Studoval filozofii, historii a románské jazyky
- Vychovatel a tajemník v hraběcí rodině v Itálii
- Stal se profesorem moderních věd
- Byl nominován na Nobelovu cenu
- Utrpěl mozkovou mrtvici
- Překládal Shakespearova díla
- **Lumírovci** – sem patřil
 - Zapojení české literatury v co největší míru do kontextu světové literatury
- Ruchovci
 - Vlastenecká a politická poezie

Kontext autorovy tvorby

- Dojmy a rozmary, Okna v bouři (Za trochu lásky) = slavné básnické sbírky
- Drahomíra, Bratři – drama

Ostatní Autoři

Ruchovci

Svatopluk Čech

- Básník, spisovatel, prozaik
- Čerkes – Epos
- Adamité – Epos

Eliška Krásnohorská

- Básnířka
- Ze Šumavy – poezie
- Zvěsti a báje – poezie

Lumírovci

Josef Václav Sládek

- Spisovatel, básník, novinář
- Básně
- Ze života

